

PATIENTINFORMATION: STRÅLBEHANDLING

Din läkare har rekommenderat strålbehandling för dig och gör remiss till en strålbehandlingsenhet, varav de närmsta finns i Uleåborg och Vasa. Remissen innehåller den information om din sjukdom som behövs för planering av strålbehandlingen.

Du kommer att få kallelse till planeringen av strålbehandlingen per post. Reservera tillräckligt med tid för det första besöket. Under besöket träffar du läkare samt sjukskötare eller röntgenskötare och får information om målsättningen med strålbehandlingen samt hur den kommer att genomföras. Vid besöket avgörs i vilken kroppsställning som strålbehandlingen ges. Vid behov kan en individuell "form" utformas (av en vakuummadrass), så att du alltid är i samma ställning under behandlingen, kroppsställningen försäkras även med andra hjälpmedel (t.ex. kudde under knän vid behandling av bäcken och en ställning för armar vid behandling av bröstcancer). När det gäller behandling av huvud- och halsområde görs en personlig mask (av nätmaterial).

Till planeringen hör också en CT-röntgen, utgående från denna planeras strålbehandlingsområdet (av läkare) och strålbehandlingsdosen (av sjukhusfysiker). Med hjälp av dator planeras strålfältens riktning och form utgående från din personliga anatomi (enligt CT bilden). På huden tatueras små märken (1-4 punkter) för planering av strålfälten. När du kommer till behandlingen, kan man via punkterna försäkra sig om att strålbehandlingen koncentreras till det rätta och samma stället varje dag.

Strålbehandlingen kan ibland påbörjas redan samma dag (behov av akut strålbehandling såsom hotande förlamning eller svår andnöd). I annat fall ges tiden för den egentliga behandlingen vid planeringsbesöket, behandlingen påbörjas ofta 3-7 dagar efter planeringsbesöket. Strålbehandlingsens längd varierar och strålbehandlingsläkaren berättar noggrannare angående detta vid planeringsbesöket. Ibland ges en engångsbehandling, men det är vanligare att behandlingen ges ett flertal gånger (2-5) per vecka. Ett behandlingstillfälle tar ungefär 15 minuter, själva bestrålningen en mycket kort stund. Strålbehandlingen ges på vardagar. När du är i behandlingsrummet följer en röntgenskötare dig hela tiden via en TV och du kan vid behov prata med henne via mikrofon.

Vid strålbehandling används högenergisk strålning, som förstör cancerceller, men även påverkar normala celler. Vid planering av strålbehandlingen försöker man skydda den friska vävnaden så bra som möjligt. Strålbehandlingsens biverkningar är individuella och beror på vilket område som bestråls och hur stor stråldos som getts. Strålbehandlingen är smärtfri och själva bestrålningen känns inte i kroppen. Du får information av personalen angående behandling av biverkningar. Ibland följs din blodvärden under behandlingen.

Ifall strålbehandlingen orsakar ovanligt kraftiga biverkningar (t.ex. svår diarré, svåra slemhinnebesvär i mun-, svalg och tarmområde, svåra hudbesvär) kan man överväga att ha en extra paus under behandlingen. I annat fall genomförs behandlingen utan paus för att få bästa möjliga effekt när för möjligt kurativa behandlingar. Strålbehandling används ofta som symtomlindrande s.k. palliativ behandling, och då får biverkningarna inte vara för svåra.

Strålbehandling kan ibland orsaka sena biverkningar (månader eller år efter behandlingen), mera information angående detta får du av din behandlande läkare.

Klä dig i kläder som är lätta att ta av på före behandlingen. Du kan under behandlingen övernatta i sjukhusets patienthotell eller resa dagligen hemifrån. Du får information om patienthotellet från strålbehandlingsenheten. FPA deltar i utgifterna för övernattningen. Ifall ditt hälsotillstånd fordrar sjukhusvård kan den remitterande läkaren rekommendera att du får en plats på vårdavdelning under behandlingen. Ifall ditt tillstånd försämras under behandlingen på grund av biverkningar kan strålbehandlingsläkaren ordna vårdplats för dig.

Eftersom strålbehandlingsenheten inte ligger på din hemort och resorna tar tid, behöver en stor del av patienterna läkarintyg för sjukskrivning under behandlingen.

Folkpensionsanstalten ersätter resekostnader under strålbehandlingen, enligt allmänt fortskaffningsmedel. För att strålbehandlingsenhetens läkare ska ge lov för användning av egen bil eller taxi, måste det föreligga en medicinsk orsak (t.ex. dåligt allmäntillstånd). Ifall du pga. andra orsaker måste använda egen bil eller taxi (t.ex. dåliga trafikförbindelser), så ska du ta kontakt direkt med FPA. En tjänsteman på FPA klagör då ifall du beviljas ersättning. Vidare information om resersättning får du från FPA:s hemsidor (www.kela.fi) och sjukhusets socialarbetare.